

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

חל העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שלמה

חלק ג יריעה לה לט

משנעם יתרים לחים (שופט' ט"ז ז') שנשאר בהם
עדיין לחלוטית הוא שהאומן משפסף גם בשעת טויה
שהם יותר חזקים . או שהיתרים שנאמרו כאן הם
מין חללים שגודלן ופוחלין משרשי אילנות הרכים
שהם חזקים ביותר ויותר כשהם עדיין לחים . וכל
לח שנאלה המקראות האר ע"מ רע ומר ושא עינים .
והשם לח בציר"י הלמ"ד וחי"ת פתוחה ע"מ ריח ולא
גם לחו"ע"מ ריחו נרדי נתן ריחו והוכח על כל דבר
המתדבק מיד בגשם אחר הנוגע בו כגון המים ושאר
תקין והמנויות שהם המתדבקים מיד בגוף הנוגע בו
ודנה בתאר לח דבר שיש בו מן הדברים המתדבקים
בגוישה בהם .

אמנם שם רטוב הארחתו על דבר שמתדבק בו
לחות הרבה כ"כ עד שנראה
הלחות הוא בעין על פני שטחו של דבר ומתדבק
ג"כ מיד בכל הנוגע בלחותו דבר (גאס) והוא מה
שנקרא בל"ה"ם טופח על מנת להטפוח . כמו רטוב
הוא לפני שמש (איוב ה' ט"ז) כלומר מפוסע בלחלוטית
שפע רב בטרם תחא עליו השמש ומיבשהו . מורס
הרים ירושבו (שם כ"ד ח') שנופל עליהם זרם הגשם
היורד מן ההרים וניכר בהם שהם מלוחלחים . וכל'
הגמ' נקרא המסקה ששם המכשיל ר'וטב שהוא מה
שנקרא בל' עברי מרק והמרק שם בטרור (שופט'
ו' י"ט) ושני השמות התארים ענין א' גם שניהם לשון
עברי אלא ששם מרק מענין מריקה שנתמרק מן
המכשיל (ויחט) ושם רטוב מענין רטיבה שלוחו
שומד בעין בלתי מובלט בתכשיל הגם . (זאפט) :

יריעה לט

צמק . צרב . מורים בדרך כלל על השנוי
המתהווה בעצם הדבר כשיסתלק
ממנו לחותו . (אוינסראקטן) . ונדלים כשי
חלוטי הגוים המתהוים בדבר ע"י התיבשותו .
והשנוים הם על שני דרכים . הא' . הוא התקטנות
הדבר מלחותו שהי' קודם שתיבש כי הלחות הי' חלק
ממנו וכשיסתלק נעשה הדבר בככרם קטן מכמות
שהי' שהרי חסר ממנו החלק הלחותי . והב' . הוא
התכווצות העור החזון המכסה על הדבר ונעשו בו
קמטים וכפלים (פאלטן) וזה ג"כ מטעם חסרון
הלחות שהלחות הי' מוסת אס עור הדבר ועושה אותו
שטוח ובהסתלקו נשאר פנימיות הדבר קטן ממה שהי'
ואין העור שוב מלא ממנו לסיכך הוא נקמט ונכפל
מאליו בדרך כלל דבר רך הנקמט ונקמט כשיסתלק
הדבר מלחותו . וזה השנוי הוא הכיכר יותר מן
הראשון אש"ס שאניהם באים מסבת חסרון לחות . כי
הקמטת הדבר מתחת חסרון לחות הוא חסרון שאינו
ניכר כי מי שלא ראה אס הדבר קודם שנתקטן אינו
יכול להכיר שנתקטן הדבר אחר שהי' גדול כי אולי
הי' כך מתחלת ברייתו . משא"כ התכווץ עור הדבר
שיכר מיד לכל הרואה אותו שגם לחו מאחר שמתכנס
כל דבר להיות נפשו ומתוח וזה שנקמט הוא מעיד
על שפחת לחותו . והוכח תאר ציבך על התקטנות
הדבר מתחת יבשותו (אוינשרומפטן) כמו שהדים
צמקים (הושע ט' י"ד) שיתקטנו שהדים ט"י חסרון
הסלכ המתפתח ועושה אותן גדולים . וכן שם
צמוקים

יריעה לה

יבש . חרב . הכולל בהם הסתלק לחות הדבר
או העדרו מתחלה (טראקטיהיס)
היפך של לח ורטוב גם ההבדל ביניהם כהבדל של לח
רטוב . מה שיורה שם לח על לחות מועט יורה שם
חרב על יבשות מועט (טראקן) . ומה שיורה שם
רטוב על לחות מרובה יורה שם יבש על
יבשות מרובה (דיררע) וכבר מבואר זה אללנו
בשרשים שרש נש . אך מה שאמרנו שם שיש מענין
בושה ובשישה שבושש הדבר מללחות מתחת העדר
לחותו הי' זה שייך רק בצמחים . מזה נראה לנו
יתר לומר שנקרא הדבר יבש בכחיתת שהוא בושש

צמוקים , ומאה צמוקים (ש"ה כ"ה י"ח) . ושני צמוקים ויאכל (שס ל' י"ב) והם פירות יבשים שנסחלק לחותם כגון ענבים תאנים אגסים ותפוחים וכיוצא בהם המחזיקים לחות כל שתיבשו יקראו צמוקים ובל' הס"ם מצטמק ורע לו מצטמק ויפה לו והיונו ג"כ התקטנות והתמחרות שעור התבשיל מחמת חום האש :

והנהגת צרב . על כוונת העור והעשומה בעל קמטים מחמת יובש (ברונללט) כמו צרבת השחין צרבת המכוה (ויקרא י"ג כ"ג וכ"ח) דהיינו קמח המתכוה מחמת סלוק לחות השחין והמכוה . ונצרכו בה כל פנים (יחזקאל כ"א ג') שמחמת חום האש יתיבש הלחות ויקמח פני הדבר דהיינו השטח החגון של דבר המכוה תמיד בשם פנים . וכן על שפתיו כאש צרבת (משלי ט"ז כ"ו) צרבת שם התאר כמו צרבת השחין או שם דבר . והוקמץ להיוותו ס"פ בשם שרפת ישרשו שרפת . ואינו פעל כדעת המפרשים שא"כ הו' ג"ל צורבת בחולם כמשפט הנקבה ביוניות דוברת יושבת אוכלת יסביה . וסעור הכחוב שעל שפתי בליעל כאש של צרבת השחין והמכוה או שאר מכה שיש בה חום שהחום והאש של המכה מחמת ולפנים . ועליו הצרבת כאלו נרפא המכה ולא ניכר שדיין תחתיו מכות אש כך דברי הבליעל נראים ישרים ונכמים ומחמיהם זדון ופסע רב . וזה מסכים לראש הסוק איש בליעל כורה רעה (שם) שהוא ג"כ עשית רעה בתחבולה שלא יהי' מעשה הרעה ניכר כפיין הכורה צור במחשך כדי להכשיל הצריות :

יריעה מ

שחת . חרב . שמם . שאה . הנחת ארבעתן על הדבר המקולקל המחוטר שלמות הראוי לו בטבע (פר דארב) . אלא שלשון שחת נופל על כל מיני קלקול צדך כלל . הן קלקול גשמי כמו והנני משחיתם את הארץ . את עין אמתו ושחיה . ולא תשחית את פאת זקנך (ויקרא י"ט כ"ו) שגורת שלמות הזקן של איש מקולקל כל שלא נשאר שם רושם שהי' כאן שער שכמו שהעדר השער שלמות בזקן האשה כך מציאות השער שלמות בזקן האיש והעדר רושם שהי'

כאן שער הוא קלקול . והן קלקול רוחני כמו כי השחית כל בשר את דרכו . לך רד כי שחת עמך . והשחתם ועשיתם פסל . ונפול לשון השחית בין על קלקול הדבר כולו כמו לשחת כל בשר . כי משחיתים אנחנו את המקום הזה . ובין על קלקול מקצת הדבר כמו תשחת הארץ מפני הערב (שזו"מ כ') . כי משחיתם בהם מוס דם (ויקרא כ"ב כ"ה) על כל אלה הענינים ודומיהם נופל לשון השחית (פר דארבן) . וגבור מזה שם שחת לשון גומא . ויפול בשחת יפעל . טבעו גויס בשחת עשו . תורידם לבאר שחת . כרו לי זדים שיחות וימלט משחיתותם . והוא בור הנעשה אך לקלקול לפול הנופל בו לא ג"כ לתקון כשאר צורות להטמין בו דבר או למקוה מים . וגורת שחת מן שח . לשון כפיפה ועקימת קו הישר (בייגן) כמו ידכה ישח (תלים י' י') מה תשחוחתי נפשי (שם מ"ב ו') היינו עקימה (קרימון) וגבה מן שח שחת לכוראת ההשחית שהיא בעלמו ענין כפיפת ועקימת הענין הטבעי שהדבר מוטבע עליו ונמלא שחת שמענין גומא ג"כ בלי חיו' כמו כרו לפני שיחה (תלים כ"ז ז') . כרו לי זדים שיחות (שם קי"ט פ"ה) שוחה עמוקה (משלי כ"ב מ"ד) :

והנהגת חרב . על קלקול השלמות המקריי כשהדבר בעלמו לא נעשה בו קלקול רק שמחוטר דבקות דבר העושה אותו בעל שלמות זהו קלקולו והוא ענין מצטרף שהקלקול אינו בעלם כ"א בבחינת הצרוף עם דבר . המשל בזה . בית המבונה בכל טוב כשאין דרים בו ושומד ריקס נאמר עליו שהוא חרב (שהדע) וכן בית הכנסת נאה כשאין נכנסין להתפלל בו . או בית המקדש שאין בו עבודת אלהי' ובית המדרש שאין בו תלמוד . ובית האוצר שאין בו פירות על כל אלה הבנינים כשעומדו ריקס יפול לשון חרבן אע"פ שהבנין בעלמו אין בו קלקול רק שחסר ממנו השלמות המקריי המבוקש בו כשבונה . וממילא יובן שלא יפול כנוי חרבן כ"א מומן ההוא ואילך שהי' ראוי הדבר שיתדבק בו השלמות המכוון . או שכבר נחדבק בו ושבו נסחלק ממנו אבל כל שלא הביע עדיין הזמן לשיחידבק בו זה השלמות לא ידק בו כנוי חרבן כגון בית חדש בד"מ שכבר נגמר במלואו וטובו אלא שלא הביע הזמן עדיין שיהיו בו דוירין שחוששין חלדור בבית חדש מחמת רטיבות הבתלים הצורים לחלאים רבים . לא שידך לומר עליו